

Begrebsparrene

Vidensmønstre: <https://vidensmoenstre.systime.dk/>

Ekspertimentel/Observationel

Ekspertimentel anvendes om viden eller om en metode, som er baseret på eksperimenter(forsøg).

Observationel anvendes om viden eller om en metode, som er baseret på observationer.

Hvad kan diskuteres med eleverne:

- afklaring af de to begreb – definition
- fordele (hvad er metoderne gode til) og krav ved metoderne.
- ulemper/ulemper ved metoderne (teoriladethed, induktionsproblemet)

Hvilke fag *kanne* indgå: de naturvidenskabelige fag, psykologi, samfundsfag, religion

Eksempler:

Teoretisk/praktisk

Teoretisk viden: sproglige påstande, som vi mener er sande eller falske = boglig/sproglig viden

Praktisk viden: "tavs", dvs. den kan være svær at formulere sprogligt. Praktisk viden er evnen til at kunne noget, udføre bestemte handlinger. At have praktisk viden er at have bestemte færdigheder.

Hvad kan diskuteres med eleverne:

- afklaring af de to begreb – definition
- fordele og ulemper ved metoderne
- grundforskning/anvendt forskning

Hvilke fag *kanne* indgå: alle – men oplagt skal det flerfaglige forløb have en praktisk dimension.

Eksempler:

- perspektivmaleri
- det gode argument/at holde tale
- springgymnastik

Diakron/synkron

Diakron: fokus på udviklingen i en sag over tid og på de konkrete kausale eller intentionelle sammenhænge over et hændelsesforløb. Indsigt i udviklingen over tid er med andre ord afgørende for vores mulighed for at forstå eller forklare emnet.

Synkron: fokus på sagen i et samtidigt eller tidsuafhængigt perspektiv. Det kan enten være som studier af en bestemt epoke eller som studier af et bestemt emne på forskellige tidspunkter med fokus på ligheder og forskelle på tværs af tid.

Hvad kan diskuteres med eleverne:

- afklaring af de to begreb – definition
- fordele og ulemper ved metoderne
- at den diakrone tilgang har fokus på det kausale
- at den synkrone tilgang har fokus på intentionelle

Hvilke fag *kunne* indgå: alle

Eksempler:

- Demokrati i Antikken og i dag (synkront)
- Litteratur som ahistorisk og historisk fænomen
-

Empirisk/formel

Empirisk: beskæftiger sig med konkrete fænomener, der kan erfares eller måles. Kun gennem erfaring, observation og eksperiment kan man komme frem til sandheden.

Formel: beskæftiger sig ikke med faktiske, virkelige forhold, men med begreber, definitioner og love i en abstrakt idealverden. Fornuften og ikke målinger afgør, hvilke love der gælder

Hvad kan diskuteres med eleverne:

- afklaring af de to begreb – definition
- fordele og ulemper ved metoderne
- at empirisk videnskab mest er induktiv (det induktive problem)
- at formel videnskab er deduktiv

Hvilke fag *kunne* indgå: oplagt at de naturvidenskabelige fag indgår, idet man her bruger matematik (formel videnskab) i kombination med empiriske tilgange. Ligeså i samfundsfag.

Eksempler:

Kvalitativ/kvantitativ

Kvalitativ: metode der fokuserer på egenskaberne og dermed karakteren af et fænomen (uden at tælle eller måle talværdier).

Kvantitativ: metode der omsætter registreringer af mængder til tal, så der kan foretages beregninger på resultaterne - ofte for at udlede generaliseringer.

Hvad kan diskuteres med eleverne:

- afklaring af de to begreb – definition
- fordele og ulemper ved metoderne
- metode-triangulering: at kombinere de to tilgange

Hvilke fag *kunne* indgå: samfundsfag og psykologi er oplagt – men de fleste fag kan inddrages.

Eksempler:

Idiografisk/nomotetisk

Idiografisk videnskab stræber efter at forstå enkeltfænomener for deres egen skyld. Idiografisk videnskab kan anvende teori i bestræbelsen på at forstå enkeltfænomener, men udvikler ikke selv generelle teorier.

Nomotetisk videnskab stræber efter at fremstille generelle love og universelle teorier.

Hvad kan diskuteres med eleverne:

- afklaring af de to begreb – definition
- fordele og ulemper ved metoderne
- teoridannelse og teoriladethed

Hvilke fag *kunne* indgå: naturvidenskabelige fag som repræsentanter for det nomotetiske og humanvidenskabelige fag som idiografiske. Samfundsfag som repræsentant for begge tilgang.

Eksempler:

- Verdensbilleder
- Manhattan-projektet
-

Kausal/intentionel

Kausal: at forklare en virkning ud fra dens årsag. De fænomener, der undersøges, forklares som naturgenstande, der ikke handler af egen fri vilje(determinisme).

Intentionel: at forklare et fænomen som et resultat af en persons ønsker, grunde og motiver, dvs. ud fra formålet eller meningen med handlingen (indeterminisme).

I samfundsfag: *struktur- og aktørforklaringer.*

Hvad kan diskuteres med eleverne:

- afklaring af de to begreb – definition
- fordele og ulemper ved metoderne
- kausalforklaringers fælde: den spuriøse sammenhæng
- at kausaliteten aldrig kan observeres direkte, men antages

Hvilke fag *kunne* indgå: alle, selv et kunstværk kan forklares ud fra begge vinkler - men forklares dog oftest intentionelt. Naturvidenskabelige fænomener forklares oftest kausalt.

Eksempler:

- Hvor biologisk/genetisk bestemt er menneskets handlinger
- Videnskab og religion- naturopfattelse